

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundißimi Doctoris de Auxilio gratiæ
medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum &
Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

17. Aperitur hallucinatio cuiusdam recentioris, qui cogitationes congruas
etiam naturales, illam veram gratiam Christi ad operandum staruit. Quid
ab errore Pelagiano discrepet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

Liberum arbitrium

Sicut enim Augustinus dicit: *Hoc enim significat Augustinus cum toties dicit, homines accepta jam lege suam iustitiam constitutare cum putant, quod per eorum non adiutum divinitus arbitrium lex posse impleri.* Hoc significat cum in Epistola ad Adelphos dicit eos per litteram occidi, *qui cum sint carnales, putant suis viribus legem spiritalem se posse compleere.* Hoc significat cum in sermone quodam de Iudeis in lege gloriaturbus dicit: *Non tenentes Deum nisi in preceptis & suis viribus se implevere possunt adiutorium devitamus.* Hoc significat quando illum post acceptam etiam legis cognitionem firmare carnem brachii sui dicit, qui potentiam fragiliter atque invalidam, id est & libero est humanam sibi sufficere ad bene operandum putat, *nece adiutorium sperat a Domino, praeter legem quam accepit.* Hoc denique ipsi Pelagiani legis doctrinaque praecones, quando ex Apostolo legis iustitiam deprimente prembeantur, sperare fassunt. Dicabant enim, ut Augustinus resert, hominem per legem instrui, *quid evitare & quid appetere debet, quo per liberum arbitrium naturaliter instant viam demonstratam in- grediens, continentem & iuste & pie vivat.* Et pau- lo interius arctati replicant: *Merito dixisse Apo- stolum, quia ex lege nemo iustificatur: offendit enim tantummodo lex quid faciendum quid evadendum sit, ut quod illa ostenderit, voluntas impleteat, ac sic homo iustificetur, non per legis imperium, sed per liberum arbitrium.* Quo sit ut rectissime talem legis operationem, seu ut ipse loquitur, talem iustitiam vocare soleat Imperatam non datam; neceps quia accepto imperio, ex nobis ipsis profisciscitur. Quam ob causam eam sexcentis locis Apostolica phrasit vocat *iustitiam nostram non Dei; quia eam nobis non dedit Deus, quem tu mis agendi scientiam revelaverit, sed nos naturalis arbitrij nostri viribus expressimus.*

Quia si vera sunt, sicut sunt verissima nullo praetendo dubitare sinimur, quin illa legis opera- tio, quam non dieo confisi, suasionibus, hor- tationibus, sed etiam sapientie & relationibus quantumcumque sublimibus sive externis, sive internis diciderimus, si non alia profundiora gratia Dei qua voluntas molliatur, accedat fit operatio nostra non Dei, sit imperata seu manifesta, non data, sit fructus virium natu- ralium non gratia Dei. Cum ergo vires na- turales ita peccati labore prostratae sint, ut non possint etiam cognitam jam legem sua potesta- te divinitus non adjuta facere, manifestum est, legem non esse gratiam qui liberum ar- bitrium ad faciendum legis iustitiam libere- tur; sed accepta cognitione manere volunta- tem non minus peccatiservam, hoc est, sub concupiscentiis terrenisq; desideriis captivam quoniam si nullus eam legis aut scientie radius illustrasset. Nec enim ulla potestas est in celo aut in terra, quae quantacumque scientie repre- latione, aut sapientiae illustratione voluntati deorsum suis cupiditatibus prouidat, in celum retorquere queat, nisi solus Deus ser- reum istud jugum, quo per proprias libidine terrenas premitor, alterius amoris inspiratio ne constringat. Hoc autem non fit ipsa legi seu qualicunque cognitione, sed gratia, hoc est, non imperio sed beneficio, non iubente vel sua- gente littera, sed iuvante Spiritu,

C A P V T X V I I.

Aperitur hallucinatio cuiusdam recentioris, qui *cogitationes congruae* etiam naturales, illam veram gratiam Christi ad operandum statuit. Quid ab errore Pelagiano discrepet.

Vasquel t.
2. disp. 189
cap. 16.
Et in prima
parte disp. 31 *turalis de bēd agendo, eēsē veram illam gratiā*
cap. 11. *& qua bonum opus legis fieri potest, tentatio-*
34. & 1. 2. *nēsque superari; & de qua sanctus Augustinus,*
disp. 190. *Pātēs & Concilia locuti sunt, quando nihil*
cap. 8. *operis boni fieri posse sine Christi gratia tra-*
siderunt. Hanc gratiam vocant cogitationem
congruam, quia p̄s̄v̄t̄ Deus cum ea homi-
nem opus bonum operaturum, vel tentationi
non consensurum, cui cum alia cogitatione
consentiret. Hoc genus gratiae primum ab
Augustino excogitatum volunt, & ab eo indi-
catum, quando toties nihil boni à nobis fieri

A in omnibus suis capitibus enormiter ab Augustini mente declinat; ut potius purum somnum Authoris, quam Augustini sententia videatur. Nunquam enim Augustinus in omnibus suis operibus cogitationem congruam pro Christi gratia propriè dicta, ad bene operandum necessaria obtulit: nunquam cogitationem congruam ad bonum opus dixit esse fatis, de quibus alijs dicendum erit. Nuntantum dico graviter Authores istos hallucinari, quando ad istam gratiam stabilendam illa loca sancti Doctoris attingunt, quibus docet, ideo nihil ex nobis esse posse, quia non sumus sufficietes cogitare aliquid à nobis nisi ex nobis: itemque quia ut Ambrosius dicit: nos esse in potestate cor nostrum & nostras cogitationes, & hujusmodi. Nam in illis non anterior cogitatio bona aut sancta tanquam gratia, qua
bead

69 bene operemur, sed tanquam effectus gratiae: hoc est, dicit Scriptura & Patres illis locis, ne quidem habere nos posse bonam cogitationem gratia, sicut non possumus habere bonam operationem aut dilectionem Dei sine gratia, quamcumque tandem illa sit. Quod ex eo manifestum est, quia per hoc ostendere volunt, quoique in actionibus nostris gratiae latuunt protendant, scilicet ad ipsas usque cogitationes, non quod ipsa cogitationes sint illa gratia quam commendare voluerunt. Quod ipsum probant omnia loca quibus opinioem suam fulcunt: ut quod Concilium Africani ex Augustino dicit: *Divinitus numeris, tam & recte cogitamus, & pedes nostros cor, nos, & salutare & misericordia tenemus:* ut quod ibidem dicit: *Per naturam rigorem nos nihil boni cogitare possunt.* Ut expedit posse absque illuminatione & inspiratione spiritus sancti: ut quod Concil. Carthag. dicit, utrumque Dei donum esse, & fore quid facere debeatur, diligere ut faciamus: ut quod Prosper aliquando dicit, juxta id quod etiam sapientissimus Augustinus presumeraverat, definitum ab Africanis Prelibus fuisse: *Gratiam Dei per Iesum Christum, non solum ad cognoscendum, sed etiam ad faciendum iustitiam per actus singulos adiuvare, ita ut sine illa nihil vera sanctitas, pietatis, & delectationis, ducere, agere valeamus:* Ut quod Fulgentius dicit: *Per gratiam Christi cogitationis sancta ambi recipi facultatem.* Nam his & similibus locis, qui pro assertenda illa sua opinione afferunt, ipsa suorum verborum expressione & superficie apertissime clamant, se cogitationem sanctam haud secus atque operationem sanctam, ac dilectionem Dei, referre ad gratiam Dei, ad donum Dei, ad illuminationem & inspirationem Dei, quo juvante bona cogitamus & facimus. Sicut igitur nemo nisi imperite & infuse, ipsa opera bona quae facimus, proferre posset ex mente sic loquentium, tanquam gratiam Dei, cum significant esse effectus gratiae Dei, ita nec sanctam cogitationem, utpote quam pariter tanquam effectum ascribunt alteri gratiae Dei. Unde quod Augustinus omnia bona referat ad sanctam cogitationem, non ideo facit quia illa est vel gratia Dei, vel prima gratia Dei, in quam actus nostri referendi sunt, sed quia est primus effectus gratiae Dei. Nam ideo excepte dicunt, opus esse gratia Dei, illuminatione Dei, inspiratione Dei, intuere Dei ad recte cogitandum, sicut ad recte operandum. Accedit quod ista recta cogitatio, ad quam non sufficiunt nobis, quam per Christum Fulgentio auctore recuperamus, non est cogitatio aliqua indeliberata quae praecedat primam bonam voluntatem, sed ipsam simul complebitur voluntatem. Quam ob causam Prosperum ut distinctam a sermonibus & operibus recentem, quemadmodum & Augustinus: *Nisi voluntas fuerit liberata, & ad meum bonum actionis, sermonis, cogitationis adiuta: ita ut cogitare, dicere & agere, vel ut Augustinus, actio, sermo, cogitatio, omnia bona quae Dei gratiam possunt complerantur.* Quod forte alio in

A loco ex professo ex ipsis fontibus tradituri sumus. Quocirca cogitatio ista bona non est ipsa gratia, sed opus habet gratia, Deique inspiratione, qua fiat:

Deinde quamvis disputationis causa concederetur Patres atque Concilia cogitationem sanctam agnoscere pro vera gratia Dei, sicut illuminationes intellectus, seu luminis caelestis infusionem gratiam Dei esse profiterentur: nusquam tamen vel Augustinus vel illum Concilium Ecclesie docet, solas hujusmodi bonas cogitationes, quantumcumque congruas, vel solas illuminationes divinitus infinitas esse gratiam que sufficiat ut operemur bonum, vel temptationibus resistamus, nusquam hoc dicunt, nusquam scribunt: sed potius tanquam apertum Pelagianæ pravitatis errorem ex professo damnant. Nam cum Pelagius multo liberalius, quam recentior ille Scriptor, apertissime concederet:

Eadem nos futura gloria magnitudine & plenitudo succendere, revelatione sapientie in desiderium Dei suscipiunt suam voluntatem, suadere omnem quoniam bonum est,

& ita in nobis operari velle quod bonum est, reclamat ei Augustinus, tanquam adhuc damnatam a Carthaginensi Concilio sententiam propagaret: Quid manus tuus, nibil aliud eum dicere gratiam, qua Deus in nobis operari velle quod bonum est, quam legem atque doctrinam? Quid quod diserte Pelagius agnoscat gratiam & revelationem Dei, qua cordis oculos aperit, futura demonstrat, diaboli pandit insidias, multiformi & ineffabilis dono gratia caelestis illuminat?

Quid quod orandum statuebat, ut nobis intelligentia veritatis; ut doctrina etiam divinitus revelatione appetitur? Quid quod fatebatur auctoritatem nobis etiam sancto Spiritu quem accepimus etiam revelari; quid quod sensum Domini, qui est in spiritualibus virtutibus, neminem sine spiritu Dei cognovisse? Quid quod tantam sapientiam donari, ut voluntatis Dei occultam mysteria nosceremus? Et ramen his & hujusmodi divinitus gratiae confessionibus non contentus concludit Augustinus eis fatendum esse, quod Deus interna atque oculata mirabilis in ineffabilis potestate operatur non solum veritas revelationes, sed etiam bona voluntates. Quis autem non videt hujusmodi Pelagianas gratiae confessiones incomparabiliter luculentiores esse, quam quicquid recentior ille Scriptor excogitavit, dum pro vera gratia Christi ad bonum opus necessaria, profert cogitationem aliquam per extrinsecas occasiones & causas naturales excitatam, qua sit congrua voluntati. Nam hujusmodi revelationes veritatis ineffabilis Dei potestate subministratas tales esse statuebant, quibus homo ad fidem, spem, charitatem, omniumque virtutum perfectionem adduceretur. Quod juxta doctrinam Scriptoris illius fieri nullo pacto potest, nisi fuerint congruae.

Nam ipse statuit voluntatem sese electere non posse ad ullum opus bonum, nisi illi congruat ea qua prævenitur cogitatio, idque ex natura creature rationalis proficisci.

Quod si Scriptori illi, tanta divinarum revelationum ubertas, quam Pelagiani celebrabant,

Ebd. de gratia Christi cap. 10.

Ibid. cap. 7.

*Ibid. cap. 45.
C. epist. 143.*

Pelag. in cap. 2. 1. ad Corinthios

*Idem in c. 1.
ad Ephes.*

Ebd. de gratia Christi cap. 24.

*V. sq. 1. 2.
disp. 189.*

cap. 16.

*1. 2. disp.
189. c. 24.
C. 21.*

bant, minor gratia fortasse videatur quam **A** cogitatio aliqua honesta ex naturalibus exterrisque causis excitata, etiam illam ne quid novi se procedisse putet, loco gratiae Pelagianni primum, & Massilienses postea protulerunt.

Prosper in Epist. ad Rufinum.

Pelagianni Prosper in epistola ad Rufinum dicit hoc tantum de gratia confessos: *Quod quadam libero arbitrio sit magistra, sed per cohortationes, per legem, per doctrinam, per creaturam, per contemplationem, per miracula, per terrores extrinsecus iudicio eius ostendit, quo unusquisque secundum voluntatis sua motu si que fieri inveniat &c.*

In Apolog. Orosii circa met. f. 645.

Itaque gratiam esse Legem, Prophetam, Doctorem, cui circa omnes homines commune & generale sit stolidum, at qui voluerat credere. Quia de & in

Apologetico Orosii de arbitrii libertate, Pelagiuni sic loquens introducitur: *Ordinem suum composita bene natura custodit, ac per hoc Deus elementariis semel cursibus constitutis, facit in te quae facit.* Quid enim est creatura contemplatio, nisi quedam bona cogitatio quam Deus per creaturam ita constitutam operatur? Quid est gratiam se per cohortationes, per miracula, per terrores, iudicio hominis ostendere, nisi per ordinarias, immo extraordinarias causas cogitationes bonas suscitare? Has vero sepiissime esse congruas & arbitrio temperatas, inde manifestum est, quod dicentes talibus gratias praeventum, unumquemque secundum voluntatis sua motum, invenire posse si quiescerit. Quod & semi-Pelagiiani apud Prosperum apertius dicebant, quando gratiam in eo statuebant, quod hominem liberi arbitrii & rationalis gratia in Creatoris misericordia, ut per discretionem boni & mali, Augustini, & ad cognitionem Dei, & ad observationem mandatorum eius suum posset dirigere voluntatem. Itaque Autore Prospéro, discrēto naturalis seu cogitatio naturalis discernendi bonum ac malum qua dirigeretur voluntas in agnoscendo Deo, & observandis mandatis ejus, Pelagianni erat gratia bene operandi. Hanc autem necesse est eos agnoscere congruam, quia fatebantur re ipsa multis tali gratia adiutorum bene vixisse, seu illi gratiae sua voluntate confessisse; quod nihil aliud est, nisi cogitationes hujusmodi suscitare congruas. Immò semi-Pelagiiani cursus predicationis Evangelij per præscientiam conditionatam ita voluntatius attemperatam suscitat, ut illic prædicaretur, qui credituri sciebantur. Dicunt id *Hilarius in Epist. ad August.*

præscientia esse divina, inquit Hilarius, ut e tempore & ibi in illis veritas annuntiaretur, vel annunciatur quando & ubi præsebatuſe credenda. Quid est hoc aliud quam Deum aperte distribuendo prædicationem juxta quod eam credendam videt, suscitare cogitationes congruas quibus consentiendo credit? Nam inde est quod alio tempore prædicationem substrahit, quia videt iuxta semi-Pelagiianos esse repeledam, hoc est, videt per præscientiam conditionatam tales esse affectus voluntatis ut cogitationes, quas prædicatio suscitat, non sint futurae congruae, quibus assentiendo credit. Qui est ipsissimus modus quo Scriptor ille suam gratiam congruae cogitationis exponit.

x. 2. disp. 189. c. 16. C. 14. C.

20.

Sed quid ego de congrua cogitatione naturali, quæ ex creaturarum inspectione nascitur, destruenda satago cum Augustino, nec revelatio sancti Pauli, qua raptus in terrum celum ineffabilis divine sapientie mysteria contemplatus est ad confessionem Christianæ gratiae sufficiat? Nam ut Pelagium refelleret, qui ineffabilis gratia celestis illuminationes & revelationes predicit: *Quid dicam, inquit, de re cognitione sapientie? Neque enim facile quisquam speraverit in hac vita posse pervenire ad magnitudinem revelationum Apostoli Pauli. Et utique in eu* *quid alia credendum est ei: revelari solvi, nisi quod ad sapientiam pertinet?* *Et tamen tantum abest illa gratia sicut fatus Augustino, ut potius Paulo aliam adhuc gratiam ei adhibendam fuisse doceat, ne hac ipsa magnitudine revelationis intumesceret & periret: Etiamen,* *inquit, dicit Paulus in magnitudine revelationum mearum ne extollerat datus est mihi timor deservit Angelus satana qui me colapsisset.* Ex quo quisque fatus intelligat, nullam cognitionem quantumcumque congruam, sive naturalem sive supernaturem, sive à creaturis excitatam exterius, sive ab Angelis, sive ab ipso Deo mentem etiam clarissima inspectione ipsius veritatis illustrante, eo pacto veram esse gratiam illam, quam Ecclesia Christians commendat. Nam quacumque tandem cogitatione commendaveris, etiamsi esset contemplatio clara veritatis, quemadmodum Augustinus putat Paulum in ista raptus revelatione, contemplatum esse essentiam Dei, si non accedit alia caloris & ameris in voluntate inspiratio, nihil omnino habitu fumus aliud, nisi cognitionem veritatis, quia quid agendum sit, cavendumque discamus, hoc est, nullam omnino gratiam, nisi Pelagianni seu legem atque doctrinam: juxta illud Augustini quo omnes tergiversationes amputantur adiutorium Pelagi, multipliciter injurians, dum putavit commonebantur doctrinam & revelationem, & oculorum cordis aperturam & demonstrationem saturorum, & aperturam diabolicali insidiarum, & maliiforme & ineffabili dono celstis gratiae illuminationem: ad hoc utique ut divina precepta & præmissa discamus. Quibus deinde fulmen illud intorquet: *HOC EST ERGO GRATIAM DEI PONERE IN LEGE ATQUE DOCTRINA.* Lex enim & doctrina quocumque nomine appelletur, sive illuminatio, sive revelatio sapientie, sive (quod omnium est minimum, & in omni legi, doctrina, hortatione, suscione, illuminatione, sapientie revelatione involvitur) COGITATIO, non alia ratione prodest, nisi docendo, hoc est, operationem iustitiae demonstrando, non largiendo, ostendendo, vel (quod est extrellum est) imperando quid fieri debeat, congruat, debeat, non autem operando. Hoc est enim distincte officium gratiae, quæ voluntatem captivam liberet, frigidam accendat, ex non volente volentem efficiat & facientem. Est quippe gratia, quæ Deus incrementum subministrat occultus; qua doceat

doceat eos qui secundum propostum vocati sunt. ^A tum est, & suo loco uberioris declarabitur.
 24. leges, simul donatae, quid agant sive, & quod sciunt agere. C. 13. n. Dicunt enim ut ipsa cordis dicitur a scriptura. Petrus. Nam quod Scriptor iste nomine cogitatio. sive tanquam congregata legit, non potest illius sententia novitatem a censura graviori tueri. Nam nec Pelagius vñquam negavit illas quas affectabat illuminationes Dei, quae sine cogitationibus esse non poterant, fuisse congruas: quin potius hoc ipso, quo per illas voluntatem credere, sperare, diligere, & opus bonum facere posse, crebroque sacre statuebat, sentiebat esse congruas. Quis enim eo absurditas delabatur, ut cogitationes, Deo illuminante & sapientiam revelante suscitatas, quibus fit ut eis mandata custodiat, congruas voluntati esse arbitretur? Fuerunt ergo ex Pelagianorum sententia congruentissime, & ad eam in opus rapiendum non minus efficiaces, quam juxta Scriptoris istius opinionem, illa cogitatio naturalis ex creaturarum occursum excitata esse potest. Sed non adverterit vir bonus, hoc ipsum quo se à Pelagianis differre putat, esse ipissimum petram scandali, in quam offendendo ceciderunt. Non enim propter ea reprehensi sunt Pelagiani, quod legem atque doctrinam, suasiones, horationes, illuminationes, revelationes, cogitationes, sive naturali providentiâ, sive Deo inspirante suscitatas, tanquam Dei gratia predicarunt: Nam & hoc ipsum Augustinus frequentiter fecit, cum uirumque sit donum Dei, & seire possit facere debemus, & diligere ut faciamus: Sed hoc est quod Catholicas aures male habuit, quod hujusmodi dona scientiae, quam fides vera & doctrina sana esse dicit ex Deo, tam congrua esse possit voluntati, ut illam ad opus bonum sublevandam rapiendamque sufficiant, absque et quod longe alterius rationis gratia voluntati conferatur. Hoc tanquam certissimum errorum proscripti erunt, hoc proscribendum esse neminem Catholicum dubitare sana doctrina permittit, ut jam utecumque declarata-

Quapropter qui naturam gratiae à D. Augustino prædicat, paulò altius quam solo nomine perspectam habent, sciunt nullam cogitationem, sive ex naturalibus quibuscumque causis, sive ex celitus ab Angelis, sive ab ipso Deo intus in corde per altissimas revelationes excitatas, ita attemperari posse voluntati, ut ei ad bonum operandum, in modo volendum congruant, nisi cor ipsum alia interior & potentiori gratia operante mutetur. Cuius ratio est quod congruitas sit relativa: impossibile est autem ut cogitatio qua intus Deus verbi gratia diligendus cogitat, congruat voluntati, quamdiu eam concupiscentia pondus à Deo aversam & creaturis incubantem affixamque tenet. Talis enim cogitatio, quamdiu cor tale permanet, erit speculativa quedam rei agendæ contemplatio, & consilium velut actioni jam jam suscipienda importuna respetur. Quapropter ut fiat congrua, cor ipsum novi amoris inspiratione ante à creaturis avelli debet, quo facto mox ei ista cogitatio prior congruet. Sed hoc omnia omniò cognitionem non solum naturalem, sed quantumcumque divinam ac sublimem superat, ne illius solus virtute peragatur, soloq; Spiritu S. concupiscentiae vincula dirumpente, & cor ipsum seu voluntatem tali beneficio liberante peragi potest. Hoc quisquis in isto exemplo de Dei dilectione intellexerit, in ceteris operibus bonis nullam difficultatem in intelligendo patietur. Nullum enim omnino est opus bonum, nec esse potest, nisi ipsa legis iustitia diligatur, quam quidiligit, ille est qui Deum diligit, *Vide lib. 1.* prout hoc sublimè in alio tractatu plurimis de statu pura Augustini testimonij, diversisq; principijs ejus natura c. 1. adversus eundem istum Scriptorem declarata 6. 7. 8. 9. sunt, qui non semel in D. Augustini doctrina tam infeliciter versari solet, ut non tam Aug. explicare, quam imaginationes suas narrare, & opinionum novarum fulera querere videatur.

C A P V T X V I I I .

Vera & fundamentalis ratio, cur nulla doctrina, vel revelatio, vel cogitatio congrua liberare possit arbitrium: ex termino à quo, & ad quem liberationis petita.

EX IIS quæ hactenus de legis doctrinae que cuilibet natura disquisita sunt, non est difficile veram radicem percipere, cur captivæ voluntatis liberatio ad bene operandum, majoris molis opus sit quam ut doctrina vel cogitationibus intellectus quibuscumque ascribi queat. Hujus ergo vera ratio duplex ex praedictis colligi potest, una ex parte termini quasi à quo liberationis illius, altera ex parte termini ad quem. Terminus à quo liberationis arbitrii est concupiscentia servitus, cui peccati merito mancipata est. Terminus ad quem est charitas iustitia, hoc est Dei, qui simili est quasi causa formalis quæ voluntas est formaliter libera, ut alibi fusius dictum fuisse, quando de libero arbitrio dif-

putabimus. Directè namq; servituti voluntatis sub dominatu imperioq; cupiditatis opponitur. Itaq; liberatio voluntatis sit, per inspirationem novi amoris, videlicet amoris iustitiae, hoc est amoris Dei; quo animus ab amanda creatura avellitur, & quodammodo sursum suspenditur, ne deo sum in antiquam servitatem, concupiscentia creaturarum titillante relabatur. Tenet enim celestis amoris delectationem ne libidinibus consentiat. Quod simili arque fit, jam à concupiscentia dominatione liberatur. Hanc liberationis naturam sapere indicat Aug. ut quando contra Fortunatum *Disput. contra* dicit: Propter gratiam Dei, quæ liberat nos à lege trahit fortunatum peccati & mortis, (hoc est à concupiscentia) at tum iustitiam conversi liberamus. Ecce liberatio

D per.